

C-394/23. sz. ügy**Előzetes döntéshozatal iránti kérelem****A benyújtás napja:**

2023. június 28.

A kérdést előterjesztő bíróság:

Conseil d'État (Franciaország)

Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat kelte:

2023. június 21.

Felperes:

Association Mousse

Alperes:

Commission nationale de l'informatique et des libertés (CNIL)

SNCF Connect

A CONSEIL D'ÉTAT

peres ügyben

eljárva

[omissis]

Tekintettel az alábbi eljárásra:

A 2021. május 21-én nyilvántartásba vett keresetlevéllel és a Conseil d'État (államtanács) peres ügyek titkárságán 2022. június 3-án nyilvántartásba vett két válaszlevelével a Mousse egyesület azt kéri, hogy a Conseil d'État (államtanács):

1) Hatáskörtúllépés miatt semmisítse meg a Commission nationale de l'informatique et des libertés (adatvédelmi hatóság, Franciaország) által 2021. március 23-án hozott azon határozatot, amelyben ez utóbbi elutasította az OUI.sncf honlapért felelős társasággal szemben benyújtott panaszát;

2) A kereseti kérelmekről való határozathozatal előtt előzetes döntéshozatal céljából a következő [két kérdést] terjessze az Európai Unió Bírósága elé [omissis]:

[omissis]

[Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekre vonatkozó javaslat]

3) kötelezze a honlapért felelős SNCF Connect társaságot arra, hogy törölje a vásárláshoz szükséges, „Úr” vagy „Hölgy” mező kitöltésére vonatkozó kötelezettséget, törölje az adatbázisaiból az e mező segítségével gyűjtött információkat, és amennyiben a társaság a „nemre” vonatkozó adatokat kíván gyűjteni, adjon hozzá egy vagy több, úgynevezett nem bináris választási lehetőséget, mint például „semleges nemű” vagy „egyéb”;

[omissis]

A felperes a következőket adja elő:

- az SNCF Connect honlapon menetjegy, kedvezménykártya, vagy bérlet online vásárlásához az „Úr” vagy a „Hölgy” rovat egyikének kitöltésére irányuló kötelezettség nem felel meg a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról szóló, 2016. április 27-i európai parlamenti és tanácsi rendelet (általános adatvédelmi rendelet) 5. cikke (1) bekezdésének a) pontjában a jogszerűsége, a tisztessége és az átláthatóságra vonatkozóan megállapított követelménynek, mivel az ügyfél nem adja meg a hozzájárulását, és e kitöltés nem szükséges sem szerződés, sem valamely jogi kötelezettség teljesítéséhez, és jogos érdeket sem szolgál, mivel ez a megszólításának megadása nélküli utazáshoz való jog és a magánélet tiszteletben tartásához való jog – amelyből többek között a nemi identitás szabad meghatározásának szabadsága következik – megsértéséhez, valamint a hátrányos megkülönböztetés veszélyéhez vezet.

- ezt a kötelezettséget nem említik sem a honlapon található, jogszabályban előírt információkban, sem az általános értékesítési feltételekben; ráadásul az adatkezelő személyazonosságát és elérhetőségeit, valamint az adatkezelés jogalapját sem tüntetik fel; ez sérti az általános adatvédelmi rendelet 15. cikke (1) bekezdésének a) pontjában foglalt tisztesség és átláthatóság elvét, valamint az e rendelet 13. cikkében biztosított tájékoztatáshoz való jogot;

- ugyanez a kötelezettség nem felel meg az online szerződésben említett egyik célnak sem; az a körülmény, hogy az „Úr” és a „Hölgy” kifejezéseket használják a kereskedelmi levelezésben, nem elegendő ahhoz, hogy szükségessé tegye ezen adatok gyűjtését; külföldön egyes fuvarozási vállalkozások ezt nem írják elő; ráadásul az OUI.sncf nem használ udvariassági formulát az ügyfeleivel folytatott kommunikáció során; következésképpen e kötelezettség ellentétes az általános adatvédelmi rendelet 5. cikke (1) bekezdésének c) pontjában meghatározott adattakarékosság elvével;

- egyes személyek esetében ugyanezen adatok nem felelnek meg a valóságnak, és nem veszik figyelembe, hogy ezek változhatnak; így a vitatott kötelezettség ellentétes az általános adatvédelmi rendelet 5. cikke (1) bekezdésének d) pontjában meghatározott pontosság és naprakész állapot elvével, és e személyeket a hátrányos megkülönböztetés kockázatának teszi ki; ezenkívül azon országok állampolgárai esetében, amelyek nyilvántartása elismeri a „semleges nemet”, a kötelezettség sérti a kölcsönös elismerés elvét, a szolgáltatásnyújtás szabadságát és a szabad mozgást, amelyeket az uniós jog biztosít.

A 2022. május 5-én és 2023. május 30-án nyilvántartásba vett két ellenkérelmében a Commission nationale de l'informatique et des libertés (adatvédelmi hatóság) a kereset elutasítását, vagy ennek hiányában előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésnek az Európai Unió Bírósága elé terjesztését kéri. Azt állítja, hogy a hivatkozott jogalapok nem megalapozottak.

A 2023. január 19-én és május 31-én nyilvántartásba vett két ellenkérelmével az SNCF Connect a kereset elutasítását, valamint azt kéri, hogy a bíróság kötelezze az egyesületet a code de justice administrative (a közigazgatási perrendtartásról szóló törvény) L. 761-1. cikke alapján 10 000 euró megfizetésére. Előadja, hogy a hivatkozott jogalapok megalapozatlanok.

Tekintettel az ügyirat további dokumentumaira;

Tekintettel:

- [omissis] az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezményre;
- az Európai Unióról szóló szerződésre;
- az Európai Unió működéséről szóló szerződésre;
- az Európai Unió Alapjogi Chartájára;
- a 2016. április 27-i (EU) 2016/679 európai parlamenti és tanácsi rendeletre;
- [omissis];
- az 1978. január 6-i 78-17. számú törvényre;
- [omissis];

[omissis] Mivel:

- 1 A Mousse egyesület panaszt nyújtott be a Commission nationale de l'informatique et des libertés-hez (adatvédelmi hatóság, CNIL) az SNCF Voyageurs társasággal (amelynek jogutódja később az OUI.sncf társaság, jelenleg pedig az SNCF Connect társaság) szemben azzal az indokkal, hogy azok a feltételek, amelyek

mellett az ügyfelek megszólítását a vonatjegyeknek, bérleteknek és kedvezménykártyáknak a társaság honlapján vagy alkalmazásaiban történő vásárlása során összegyűjtötték és nyilvántartásba vették, megsértették a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2016. április 27-i (EU) 2016/679 európai parlamenti és tanácsi rendelet (általános adatvédelmi rendelet) egyes rendelkezéseit. 2021. március 23-i levelében a CNIL tájékoztatta az egyesületet, hogy véleménye szerint a társaságnak felrótt tények nem minősülnek az általános adatvédelmi rendelet hivatkozott rendelkezései megsértésének, következésképpen a panaszt lezárja. A Mousse egyesület e határozat megsemmisítését kéri, és az SNCF Connect társasággal szemben közigazgatási meghagyás és bírság kiszabása iránti kérelmeket is előterjeszt.

- 2 Az informatikáról, a fájlokról és a szabadságjogokról szóló 1978. január 6-i törvény 8. cikke értelmében: „*I. A Commission nationale de l'informatique et des libertés [adatvédelmi hatóság] független közigazgatási hatóság. A 2016. április 27-i (EU) 2016/679 rendelet értelmében és alkalmazásában nemzeti felügyeleti hatóságnak minősül. A következő feladatokat látja el: [...] 2. biztosítja, hogy a személyes adatok kezelését a jelen törvény rendelkezéseivel és a személyes adatok védelmére vonatkozó egyéb, törvényi és rendeleti rendelkezéseknek, az európai uniós jognak és Franciaország nemzetközi kötelezettségvállalásainak megfelelően végezzék. Ennek keretében: [...] d) elbírálja az érintett személy, vagy valamely szerv, szervezet vagy egyesület által benyújtott kifogásokat, petíciókat és panaszokat, szükség esetén megvizsgálja vagy kivizsgálja a panasz tárgyát, és ésszerű időn belül tájékoztatja a panaszost a vizsgálat előrehaladásáról és eredményéről, különösen, ha további vizsgálatra vagy egy másik felügyeleti hatósággal való együttműködésre van szükség [...]*”.
- 3 A 2. pontban említett rendelkezésekből következik, hogy a Commission nationale de l'informatique et des libertés (adatvédelmi hatóság, CNIL) feladata, hogy ha hatáskörei gyakorlásával kapcsolatos panasz vagy kifogás érkezik hozzá, megvizsgálja az annak alapjául szolgáló tényeket, és határozza meg az azok alapján szükséges intézkedésekről. E tekintetben széles mérlegelési jogkörrel rendelkezik, és az általa alkalmazandó jogszabályok vagy rendeletek alapján figyelembe veheti az állítólagos jogsértések súlyosságát, az e tényállásokra vonatkozó valószínűsítő körülmények komolyságát, a jogsértések elkövetésének időpontját, körülményeit, és általánosabban a felelősségi körébe tartozó általános érdekek összességét. A panaszos a CNIL által hozott elutasító határozattal szemben hatáskörtúllépés miatt panaszt nyújthat be a bírósághoz. A bíróság feladata, hogy e határozatot adott esetben külső jogellenesség, illetve a határozat megalapozottsága esetén ténybeli vagy jogi hiba, nyilvánvaló mérlegelési hiba vagy hatáskörrel való visszaélés miatt felülbírálja. Mindazonáltal, ha a panaszos arra hivatkozik, hogy az adatkezelő megsértette az érintett személy személyes adataival — különösen az informatikáról, a fájlokról és a szabadságjogokról szóló 1978. január 6-i törvény 49., 50., 51., 53. és 56. cikkében említett hozzáféréssel, helyesbítéssel, törléssel, korlátozással és tiltakozással — kapcsolatos, törvényben biztosított jogokat, a

CNIL mérlegelési jogkörét arra vonatkozóan, hogy eldöntse, milyen intézkedéseket kell hoznia, a szóban forgó egyéni jog jellegére tekintettel a hatáskörtúllépés tárgyában eljáró bíróság teljes körű felülvizsgálata mellett gyakorolja.

- 4 Az ügy irataiból kitűnik, [hogy] a Mousse egyesület hatáskörtúllépés miatt kéri annak a 2021. március 23-án hozott határozatnak a megsemmisítését, amellyel a CNIL elnöke lezárta az ügyfelei megszólítására vonatkozóan az OUI.sncf, jelenleg SNCF Connect társaság által végzett adatgyűjtés és -kezelés feltételeire vonatkozó panaszát.
- 5 Az általános adatvédelmi rendelet 5. cikke értelmében: „(1) A személyes adatok: a) kezelését jogszerűen és tisztességesen, valamint az érintett számára átlátható módon kell végezni [...]; c) az adatkezelés céljai szempontjából megfelelőek és relevánsak kell, hogy legyenek, és a szükségesre kell korlátozódniuk; d) pontosnak és szükség esetén naprakésznek kell lenniük; minden észszerű intézkedést meg kell tenni annak érdekében, hogy az adatkezelés céljai szempontjából pontatlan személyes adatokat haladéktalanul töröljék vagy helyesbítsék” A 6. cikke értelmében: „(1) A személyes adatok kezelése kizárólag akkor és annyiban jogszerű, amennyiben legalább az alábbiak egyike teljesül: a) az érintett hozzájárulását adta személyes adatainak egy vagy több konkrét célból történő kezeléséhez; b) az adatkezelés olyan szerződés teljesítéséhez szükséges, amelyben az érintett az egyik fél, vagy az a szerződés megkötését megelőzően az érintett kérésére történő lépések megtételéhez szükséges; c) az adatkezelés az adatkezelőre vonatkozó jogi kötelezettség teljesítéséhez szükséges; d) az adatkezelés az érintett vagy egy másik természetes személy létfontosságú érdekeinek védelme miatt szükséges; e) az adatkezelés közérdekű vagy az adatkezelőre ruházott közhatalmi jogosítvány gyakorlásának keretében végzett feladat végrehajtásához szükséges; f) az adatkezelés az adatkezelő vagy egy harmadik fél jogos érdekeinek érvényesítéséhez szükséges, kivéve, ha ezen érdekekkel szemben elsőbbséget élveznek az érintett olyan érdekei vagy alapvető jogai és szabadságai, amelyek személyes adatok védelmét teszik szükségessé, különösen, ha az érintett gyermek. Az első albekezdés f) pontja nem alkalmazható a közhatalmi szervek által feladataik ellátása során végzett adatkezelésre.” Az általános adatvédelmi rendelet a 13. cikke kötelezi az adatkezelőt mindazon személyek tájékoztatására, akiknek személyes adatait gyűjtik. Végül a 21. cikk feljogosítja az érintett személyt arra, hogy a saját helyzetével kapcsolatos okokból bármikor tiltakozzon személyes adatainak a 6. cikk (1) bekezdésének e) vagy f) pontján alapuló kezelése ellen.
- 6 A Mousse egyesület a CNIL-hez intézett panasza keretében arra hivatkozott, hogy az „OUI.sncf” – jelenleg SNCF Connect – honlapon vagy alkalmazásban történő vonatjegy, bérlet vagy kedvezmény kártya vásárlásához az ügyfeleknek két meghatározás, az „Úr” vagy a „Hölgy” megjelölés között választva kötelezően fel kell tüntetniük a megszólításukat. Álláspontja szerint az ilyen adatgyűjtés az általános adatvédelmi rendelet 5. cikke (1) bekezdésének a) pontja értelmében nem jogszerű, mivel nem alapul a 6. cikk (1) bekezdésében előírt egyik jogalapon

sem, sérti az adattakarékosság és az adatgyűjtés pontosságának elvét, amelyeket az 5. cikk (1) bekezdésének c) és d) pontja is előír, és végül az SNCF nem tartja tiszteletben az 5. cikk (1) bekezdésének a) pontjában és a 13. cikkben foglalt átláthatósági és tájékoztatási követelményeket. Előadja, hogy a vállalkozásnak nem kellene ilyen adatokat gyűjtenie, vagy legalább egy vagy több további — például „semleges nemű” vagy „egyéb” — lehetőséget is fel kellene kínálnia.

- 7 A CNIL az előtte folyamatban lévő panaszjelzés megszüntetéséről szóló döntés meghozatala érdekében egyrészt rámutatott arra, hogy az adatkezelés jogalapját a társaság által nyújtott szállítási szolgáltatások keretében az ügyfelével kötött szerződés képezte. Így, ami az általános adatvédelmi rendelet 6. cikkének (1) bekezdésében előírt különböző jogalapokat illeti, a CNIL csak annyit állapított meg, hogy a vitatott adatkezelés a b) pontban előírt adatkezelés körébe tartozik, amely szerint az adatkezelés akkor jogszerű, ha *„olyan szerződés teljesítéséhez szükséges, amelyben az érintett az egyik fél, vagy az a szerződés megkötését megelőzően az érintett kérésére történő lépések megtételéhez szükséges”*. Másrészt úgy ítélte meg, hogy az ügyfelek megszólítására vonatkozó adatgyűjtés az 5. cikk c) pontja értelmében vett adatkezelés céljaira tekintettel szükségesnek, tehát az adattakarékosság követelményének megfelelőnek tekinthető, mivel az ügyfelek olyan megkeresése, amelyben szerepel a megszólításuk, a polgári, kereskedelmi és közigazgatási kapcsolattartással kapcsolatos szokásoknak felel meg. Védekezésében többek között előadja, hogy a megszólításra vonatkozó adat kezelése ezenkívül szükségesnek tekinthető az SNCF Connect társaság által a 6. cikk (1) bekezdésének f) pontja értelmében követett jogos érdekek miatt, és hogy ebben az esetben az érintett személyek saját helyzetüktől függően érvényesíthetik a 21. cikkben biztosított tiltakozási jogukat.
- 8 Az a kérdés, hogy az adatgyűjtésnek az általános adatvédelmi rendelet 5. cikke (1) bekezdésének c) pontja értelmében vett megfelelése, releváns jellege és a szükséges mértékre korlátozódó jellege, valamint az adatkezelés általános adatvédelmi rendelet 6. cikke (1) bekezdésének b) és f) pontja értelmében vett szükségességének értékelése céljából figyelembe lehet-e venni a polgári, kereskedelmi és közigazgatási kommunikáció terén általánosan elfogadott gyakorlatokat, amelynek folytán az ügyfeleknek az „Úr” vagy „Hölgy” megjelölésre korlátozott megszólítására vonatkozó adatgyűjtés jogszerűnek tekintendő, és ezt az adattakarékosság elve sem korlátozza, az európai uniós jog értelmezésével kapcsolatos olyan nehézséget vet fel, amely meghatározó a Conseil d'État (államtanács) által eldöntendő jogvita megoldása szempontjából. Ugyanez vonatkozik arra a kérdésre is, hogy az ügyfelek megszólítására vonatkozó adatok kötelező gyűjtése és kezelése szükségességének értékelése érdekében, és annak ellenére, hogy egyes ügyfelek úgy vélik, hogy rájuk nem vonatkozik e két megszólítás egyike sem, és hogy ezen adatok gyűjtése rájuk nézve nem releváns, figyelembe kell-e venni, hogy az ügyfelek, miután ezt az adatot az adatkezelőnek a kínált szolgáltatás igénybevétele céljából szolgáltatották, a saját helyzetükre való hivatkozással az általános adatvédelmi rendelet 21. cikke alapján gyakorolhatják az ezen adat felhasználásával és megőrzésével szembeni tiltakozáshoz való jogukat. Ebből következően az Európai Unió működéséről szóló szerződés

267. cikke alapján e kérdéseket az Európai Unió Bírósága elé kell terjeszteni, továbbá e döntésig fel kell függeszteni az eljárást a felperes egyesület keresete tárgyában.

A KÖVETKEZŐKÉPPEN HATÁROZOTT:

[omissis] A Mousse egyesület által benyújtott keresetre vonatkozó eljárást az Európai Unió Bírósága alábbi kérdésekre vonatkozó döntésének meghozataláig felfüggeszti:

1. Az adatgyűjtésnek az általános adatvédelmi rendelet 5. cikke (1) bekezdésének c) pontja értelmében vett megfelelése, releváns jellege és a szükséges mértékre korlátozódó jellege, valamint az adatkezelésének általános adatvédelmi rendelet 6. cikke (1) bekezdésének b) és f) pontja értelmében vett szükségességének értékelése céljából figyelembe lehet-e venni a polgári, kereskedelmi és közigazgatási kommunikáció terén általánosan elfogadott gyakorlatokat, amelynek folytán az ügyfeleknek az „Úr” vagy „Hölgy” megjelölésre korlátozott megszólítására vonatkozó adatgyűjtés jogszerűnek tekintendő, és ezt az adattakarékosság elve sem korlátozza?

2. Az ügyfelek megszólítására vonatkozó adatok kötelező gyűjtése és kezelése szükségességének értékelése érdekében, és annak ellenére, hogy egyes ügyfelek úgy vélik, hogy rájuk nem vonatkozik e két megszólítás egyike sem, és hogy ezen adatok gyűjtése rájuk nézve nem releváns, figyelembe kell-e venni, hogy az ügyfelek, miután ezt az adatot az adatkezelőnek a kínált szolgáltatás igénybevétele céljából szolgáltatták, a saját helyzetükre való hivatkozással az általános adatvédelmi rendelet 21. cikke alapján gyakorolhatják az ezen adat felhasználásával és megőrzésével szembeni tiltakozáshoz való jogukat?

[omissis]